Hos Herr Bokhandlare i Stockholm och landsorterna finnas följande för Sveriges landtbrukare och sockenbibliotheken afsedda skrifter:

Smärre Samlade Skrifter i Landthushållningen, af J. Arrhenius.

I. *Om Egofriden* jemte anvisning att anlägga lefvande häckar samt att uppföra annan ändamålsenlig stängsel. Pris: 25 öre.

II. *Om Stallgödseln*, dess rätta behandling och användning å olika jordmäner samt för olika växtslag. Pris: 50 öre.

Den första af dessa småskrifter redogör för Kongl. Majts Nådiga Förordning af d. 21 Dec. 1857, om egors fredande mot skada af annans hemdjur, samt om stängselskyldigheten, hvarjemte i densamma meddelas upplysningar och råd om införande af ändamålsenligare och bättre stängselsätt, än de kostsamma och skogsödande gärdes- och skidgångarna. — Den andra visar huru landtmannen medelst en ändamålsenlig behandling af den tillgängliga ladugårdsspillningen kan uppdrifva sitt jordbruk och vinna en högre och säkrare afkastning. - Upsala, Gefleborgs, Elsborgs Norra och Södra, Calmar läns Södra, Christianstads läns m. fl. Hushållnings-Sällskap hafva till gratisutdelning bland allmogen inköpt ett större antal af dessa skrifter, hvaraf hvarje häfte utgör ett helt för sig och kan köpas ensamt, om så åstundas. De afse helt och hållet allmogens behof, och äro skrifna så att de kunna fattas och begripas af hvarje landtbrukare. I likhet med följande här anmälde skrifter lämpa de sig särdeles väl för sockenbibliotheken.

Grunddragen till Geologien eller Läran om Jorden, med särskild tillämpning på Sverige och dess landtbruk, af C. E. Bergstrand. Lärare i Agrikultur-Kemi vid Ultuna Landtbruks-Institut. Kostar med 1 karta, 19 trädsnitt och 3 lithogr. plancher 2 Rdr 50 öre.

"Sveriges landtbrukare finna i detta arbete mycket begrundansvärdt och lärorikt, och för hvar och en, som ej förut är bevandrad i Geologien och förtrogen med dess läror, är detta arbete en skatt, hvaraf kan dragas stor vinst, både i materielt och intellektuelt hänseende, både till jordbrukets förkofran och till allmän bildning."

RARE
Rr

SKOGSBIBLIOTEKET
30012 000241397

OM
SKOGARNAS VÅRD OCH SKÖTSEL

samt säkraste och enklaste sättet
att dervid gå tillväga.

Försök till en kort och lättfattlig vägledning i

SKOGSHUSHÅLLNINGEN

af

ISR. STRÖM,
Hof-Jägmästare och Intendent öfver Kongl. Djurgården.

Tällingsskrift, belönad af Upsala Läns Kgl. Hushållnings-Sällskap.

Andra, öfversedda och tillökade upplagan.

UPSALA.
På J. Arrhenii förlag.

860

475 | 1985
SKOGSBIBLIOTEKET
STOCKHOLM 50

1.

Om Skogarnas nytta och nödvändighet.

Af alla de alster, som jorden frambringar till menniskans nytta, är skogen ett af de mest oumbärliga, och det oaktadt har hitintills i Sverige gifvits föga uppmärksamhet på huru de här förr så ymniga skogstillgångarne år från år förminskas, under det att behofven af skogsprodukter årligen ökas till följd af en tilltagande folkmängd samt tillkommande nya verk och inrättningar, för hvilkas drifvande brännmaterial erfordras. Det bör således för hvarje skogsegare vara angeläget att i tid söka förhöja och förbättra afkastningen af sin skog, hvilket med ringa möda kan verkställas, om man med allvar föresätter sig ett så vigtigt mål, som vinnes lättare, medan ännu någon skog finnes qvar, men blir svårare att uppnå, sedan skogen blifvit alldeles förstörd.

Vi hafva redan inom vårt land åtskilliga trakter, der skog icke mera finnes, der en ohejdad blåst oroar innevånarne, der torf samt till och med torkad kogödsel måste begagnas, i stället för ved, till kok-

ning och boningsrummens uppvärmande; och denna bedröfliga lott måste dessa byggders innevånare underkasta sig, derföre att de sanslöst nedhuggit de skogar, som de förr haft. Detta förhållande eger rum på största delen af Öland och flera trakter i Skåne.

När detta redan inträffat på några ställen i vårt land, och det härtill är en känd sak, att skogarne i de öfriga provinserna med hvarje år förminskas, så måste tiden anses vara inne, då litet hvar bör påbörja en bättre hushållning med sina skogar.

Skogarne äro nyttiga och nödvändiga icke allenast för det de lemna oss bränsle samt byggnads- och slöjdvirke, utan äfven derföre, att de åt de odlade fälten bereda skydd emot blåsten, samt föranleda en ymnigare och under året jemnare fördelad nederbörd. Den must, som genom nederbörden kommer jorden till godo, bibehåller sig ock längre i skogstrakterna, hvarföre bördigheten å sädesfälten, ängarna och betesmarkerna äfven der alltid är större, än å de torra och blåsiga slättlandstrakterna.

Skogen är således i många hänseenden nyttig och nödvändig för landtmannen, och om den icke gifver den snara afkastning, som ett åkerfält kan lemna, så medtager den icke heller så stor brukningskostnad, och nöjer sig med sämre jordmån, samt bevarar för alla tider, om den väl skötes, åt sin egare ett kapital, som icke obetydligt höjer jordegendomens värde.

2.

Huru de skogar böra vara beskaffade, som skola gifva bästa och mesta afkastningen.

Liksom den åker gifver ringa skörd, hvarå säden står mycket gles eller förevisar många bara fläckar, så gifver också en skog, hvarå träden stå glest, eller hvaruti många toma platser finnas, en ringa afkastning.

Vill man hafva rik afkastning från sin skog, så måste plantorna från början stå tätt tillsammans, dels derföre att de då förhindra jorden att uttorka, dels äfven derföre att många plantor gifva jorden en ymnig gödning genom de årligen affallande bladen och barren, hvilka snart förmultna och föröka den för trädens växt så nyttiga myllan. Genom ett tätt stånd hindras träden från att utskjuta sidogrenar, samt drifvas att växa i höjden, hvarigenom stammarne blifva *raka*, *höga och qvistfria*, och således mera nyttiga till byggnads- och sågtimmer, hvilket slags virke bäst betalas och mest behöfves.

En väl skött skog har ett lika stort kapitalvärde, som åker och äng, ty omkostnaderna för skogen äro ringa, under det att dess värde stiger med hvarje år, dels i mån af tillväxten, dels i den mån trädvaror af förut angifna skäl med hvarje år blifva allt dyrare och dyrare, helst utlandets skogar äfven äro i aftagande och behofven derstädes blifva större än förr. Men det är endast goda skogsprodukter, som hafva det högsta värdet, och som desse endast kunna erhållas af tätt uppdragna och väl

skötta skogar, så bör skogsegarnes bemödande blifva att uppdraga skogar på det sättet, att lätt säljbara och dyra skogsvaror erhållas.

Om man betraktar skogar, som äro med omsorg uppdragna, samt sedermera väl skötte, så finner man på ett tunnland bergfri mark, i 1- à 10-årig skog, flere tusen plantor, och vid 20 à 25 års ålder 15 à 1600 stammar, sedan dessutom ett betydligt antal utgallrats till stängselvirke och i nödfall till bränsle. Denna utgallring förnyas hvart 10:de år, tilldess skogen hunnit sin huggbarhet, då 3 à 400 stammar af rak och till byggnader tjenlig växt återstå; väl förståendes att de vackraste och största stammarne blifva de, som *sist* huggas, och de sämsta och förtryckta först borttagas. Desse hafva då gifvit en mellanskörd af 12 à 1300 större och mindre stammar, hvilka äro ganska nyttiga i hushållningen, och deras borthuggning i rätt tid förminskar ingalunda skogens kapitalvärde, utan fastmera förhöjer det derigenom, att de qvarstående träden få en starkare växtkraft och lägga mera ut på tjockleken.

Om man antager huggbarhetstiden för gran- och tallskog till 100 år, hvilken ålder är den vanligaste — ehuru jordmåner finnas, som kunna frambringa timmerträd på 80 à 90 år, men magrare jordmåner behöfva 120 à 130 år och derutöfver till frambringande af träd med den tjocklek och längd som erfordras till timmerträd — så har man på hvarje tunnland, som för året får huggas, 3 à 400 timmerträd, och för hvarje 100 tunnland skog lika många gånger det nyssnämnda antalet timmerträd. Hvilken rikedom skulle icke denna afkastning tillföra skogens egare?

Men vi äro beklagligen icke i allmänhet komna till denna rikedom, och många år måste förflyta, innan vi hinna dit; likväl bör ingen tid försummas för att uppnå detta resultat, och ju förr man börjar arbeta härpå, desto förr får man skörda lönen härföre. Med en rätt ordnad skogshushållning skall vårt land för framtiden icke allenast få sina egna behof af skogsprodukter fyllda, utan äfven kunna aflåta ansenligt deraf till utlanden, och medel äfven derigenom till en del vinnas till godtgörande af de varor, vi måste taga från andra länder.

3.

Huru de nu glesa skogarne skola behandlas för att gifva större afkastning i framtiden.

Emedan våra skogar, till följd af de hittills brukliga huggningssätten, äro ojemnt uppväxte, bör det vara angelägnast att få den frågan besvarad: *huru man skall kunna uppdrifva dem till största möjliga afkastning?* och vi skola försöka att besvara densamma.

Vi hafva tagit 100:årig återväxt såsom ett medium, emedan erfarenheten visat att barrträd, vid denna ålder, i många skogar, hafva den för dessa träd erforderliga storleken. Men som jordmånerne äro olika, så måste detta förhållande för hvarje skog serskildt undersökas, och omloppstiden derefter bestämmas, äfvensom man bör beräkna hvilka storlekar bäst betalas och kunna vinna afsättning, eller mest behöfvas för egen räkning.

Detta utrönes sålunda, att ett träd, hvilket har den erforderliga storleken, fälles så nära roten som möjligt, hvarefter trädets safringar räknas och dess längd mätes; likväl bör man då icke välja ett träd, som stått alldeles enstaka utan ett, som har andra träd på några alnars afstånd nära sig, och om safringarne äro 90, tages omloppstiden till 100 år; äro de deremot endast 70 à 80, så tages 80 à 90 års omloppstid, men äro de 120 à 130 tages omloppstiden till 130 à 140 år, och så vidare — alltid 10 år högre, på det man må vara fullkomligt viss att erhålla tillräckligt grof skog.

Man anser som god växtlighet, om 10 safringar gifva en tums bredd på hvardera sidan om mergen och en fot i höjdväxt i medeltal. Ett 100:årigt träd är vid sådan växtlighet 20 tum i tvärlinea vid roten, och 100 fot högt till toppen, men håller vid 20 fots höjd upp på stammen 15 à 16 tum i tvärlinea, och är således tillräckligt till sågstock. Vid 30 fots höjd upp på stammen håller den 12 à 14 tum i tvärlinea och är således ett godt byggnadstimmer.

Sedan omloppstiden på detta sätt blifvit utrönt, delas skogens areal-innehåll med denna omloppstid, hvarigenom man finner huru stort stycke af skogen årligen kan huggas, eller rättare sagdt årligen bör besås; ty vid öfvergången från blädning till en ordnad huggningsföljd, skulle afverkningen endast på $^1/_{100}$:del af skogen icke mycket förslå, utan må huggningen tills vidare äfven fortsättas på den öfriga delen af skogen, men isynnerhet på det nu ifrågavarande stycket, så att man der må få börja uppdraga en ny och tät skog.

På det skogsegaren ungefärligen må veta, huru mycket han hvarje år kan taga från sin skog, bör han derå ett år upphugga en 5 alnars bred gata tvärt öfver dälder och backar, och räkna lassen af det virke, som från denna gata hugges och bortföres. När skogsegaren känner skogens areal-innehåll, kan han, genom att dela detsamma med 100, eller den omloppstid som blifvit bestämd för huggningen, finna huru många alnar af omförmälda gata belöper sig på ett årshygge. Denna beräkning göres på följande sätt: om t. ex. skogen är 100 tunnland, så får ett tunnland huggas om året; tunnlandet är 14,000 qvadratalnar, och då 14,000 delas med 5, kunna således 2,800 alnar eller 933 famnar i längden huggas för ett år, och om denna längd ej erhålles i en linea, tages ytterligare en linea på 500 alnars afstånd från den första, men äfven löpande tvärt öfver dälder och höjder, om sådane finnas, till dess man fått den bestämda längden; och *så många lass, som erhållas på dessa 2,800 alnar, kunna årligen afverkas, utan att skogen för hårdt anlitas.* Ty om man också verkställt denna profhuggning på det bördigaste stället, så tillväxer deremot den skogen, som qvarstår, med hvarje år, så att densamma vid huggningstiden gifver lika, om icke större, afkastning än den först huggna. Men då man hugger en lång gata, som går tvärt öfver dälder och backar, skall man nödvändigt få stort och smått virke såsom skogen i allmänhet befinnes innehålla, innan en ordningsfull hushållning blifvit börjad.

Denna huggning i gator, för att utröna skogens årliga afkastning, medförer icke några olägenheter, ty en lång erfarenhet har ådagalagt, att stormar

icke förorsakat några vindfällen vid dessa gator, och de träd, som stå närmast gatan, tilltaga destomera i växtlighet derföre att de få ett större utrymme; — och dessa träd komma ej heller att stå för glest, ty med 5 alnars afstånd från hvarandra kunna dock 560 finnas per tunnland, hvilket antal är mer än som på denna areal bör finnas å en hundraårig skog. Jemför härom sid. 6.

4.

Hvarest bör huggningen börjas?

Emedan alla plantor älska skydd och lugn för att trifvas, och de mest rådande vindarne vid källossningen, då träden äro mest utsatte att ikullblåsa, komma från vestern, så böra hyggena börja från nordost och gå åt sydvest.

5.

Bör man endast hugga på ett ställe i sender?

Detta beror på skogens storlek, ty om skogen är mycket stor, bör den indelas i flera *block* eller *huggningsafdelningar*, och hvarje sådan afdelning behandlas såsom en skog för sig sjelf. Nyttan af en sådan fördelning är, att hyggeplatserne icke blifva så stora, som om hela skogen lades i ett block, och att man kan slippa långväga forslingar af virke,

om flera gårdar, som skola förses med skogsvaror från samma skog, ligga utanför densamma. Mer än 2000 tunnland få ej läggas till ett block.

6.

Huru årshyggena böra läggas.

Årshyggena böra gifvas den form, att de äro *mera långa än breda och läggas med långsidan åt sydvest.* På detta sätt bevaras dels hyggeplatsen från uttorkning, i den mån den vid långsidan qvarstående skogen är hög och tät nog att gifva skugga, och dels fröträden från äfventyr att i förtid kullblåsa, hvarförutan då barrträdsfröen merendels falla vid sydliga och vestliga vindar, hyggeplatsen lättast befröas af den närstående skogen.

Om hygget bör börjas vid nordöstra kanten af skogen eller inuti densamma, beror på hvar den äldsta, eller den minsta tillväxten gifvande skogen finnes. Ty man omsätter gerna först det kapital, som gifver minsta räntan, och skogen är ett kapital, hvars ränta blir högre, ju större tillväxten kan uppdrifvas. Likväl måste man akta sig för att börja hygget från södra sidan eller närmast åt detta väderstreck, emedan jorden uttorkar för mycket i fall fröår längre tid skulle uteblifva, och fröen fordra must för att gro, serdeles granfröen. — Man bör noga akta sig för misstag i detta fall, emedan om marken blir kal och uttorkad, blir det mycket svårt att bringa återväxt å det afverkade hygget.

7.

Hvilka trädslag äro de fördelaktigaste?

I Sveriges alla provinser är *Tallen* det trädslag, åt hvilket företrädet bör gifvas, emedan det kan användas till fyllande af nästan alla behof, och följaktligen finner lättast afsättning. Men som jordmånen icke alltid passar för detta trädslag, måste *Granen* intaga den fuktiga jordmånen, *Björken* den magra. *Eken* kan uppdragas der jorden är lös och djup med ler till underlag, samt der tidiga höstfroster eller sen vårkyla ej inställa sig. *Boken* fordrar ett tunnt lager mylla blandad med ler och klapper, samt ett mildt klimat. I kärraktig mark, som ej kan utdikas, trifves *Klibbalen* bäst, och på skogfattiga orter, der god mulljord finnes, men man ej kan afvakta tallskogens huggbarhetsålder, böra *Svartpopel* och *Balsampopel* planteras. Desse omnämnde båda popelarter, ehuru icke inhemska, hafva befunnits så fort växande i Sveriges medlersta och sydliga provinser, att de, uppdragne genom snittlingar, på god jord gifvit vid 30 års ålder 50 famnar per tunnland. Emedan popelträd dock föga kan användas till annat än bränsle, och som sådant endast i brist på bättre, samt Eken och Boken fordra god jordmån och mildt klimat, så blifva *Tallen och Granen de skogsslag, som böra erhålla företrädet.* I sednare tider har man ock börjat framhålla *Lärkträdet*, såsom snabbväxt och egande förmågan att väl motstå röta, och det är högeligen att önska, att vid frösådd till barrskogar, lärkträdsfrön äfven måtte begagnas i blandning med tall-

och granfrön, då derigenom för framtiden lärkträdet lätt kan blifva hemmastaddt i våra skogar, och dessa derigenom af större värde. Genom plantor, som för ringa pris fås från Skottland, kunna lärkträdsplanteringar äfven utan svårighet verkställas. Vi ega redan i vårt land åtskilliga sådana planteringar, som visa en utmärkt lofvande växtlighet. Vid 20 års ålder hafva träden haft 20 alnars höjd samt 20 tums omkrets vid roten, hvilket är en växtlighet, som icke uppnås af våra inhemska barrträd på så kort tid.

8.

Om sätten att befordra barrskogarnas återväxt.

Vid skogshushållningen hos oss måste vi hufvudsakligast afse barrskogarna, såsom de vigtigaste, och vi vilja här angifva, huru dessas återväxt säkrast kan befrämjas.

När skogen blifvit indelad till *trakthuggning*, så att ett skifte eller en trakt årligen, i en viss gifven tur afverkas, så fordras för skogens framtida bestånd att detta skifte eller årshygget måste så fort görligt är åter bringas att bära skog; — man måste så ställa till, *att skogen tätt och sluten återväxer å de afverkade årshyggena.* Detta kan ske på följande trenne sätt:

1) *Genom sådd af frön.* — Skogsfrön af sådana trädslag, som passa för det i fråga varande stället, utsås rutvis såsom nedanföre beskrifves. Fröen till dessa sådder bör man samla sjelf, på sätt

i nästa stycke uppgifves. Genom att sjelf insamla fröen, besparar man penningeutgifter och vinner dertill den stora fördelen att ega godt och pålitligt, d. v. s. fullt groddbart frö, hvilket oftast icke är fallet med det som köpes utifrån, då detta ofta dels är förlegadt, dels för hårdt torkadt, så att det förlorat groningskraften.

2) *Genom att lemna fröträd å de afverkade hyggeplatserna.* Af Granen lemnas 60 à 70, af Tallen 40 à 50 fröträd på tunnlandet, någorlunda jemnt fördelade, så att marken, vid inträffande fröår, må blifva tillräckligt tjockt öfverströdd med frön från de qvarlemnade fröträden. — Dessa sednare lemnas qvar, tilldess planterna uppkommit efter de fällda fröen.

3) *Genom att lägga årshyggena i smala, högst 100 alnar breda tegar, med på båda sidor qvarlemnad skog, från hvilken årshyggena befröas.* — År för år fälles hvar annan teg. Är skogen t. ex. indelad i ett hundraårigt omlopp, så fällas först skiftena N:ris 1, 3, 5, 7 o. s. v. alla udda skiften till och med 99, derefter N:ris 2, 4, 6, 8 o. s. v. alla skiften med jemna N:r till och med 100, hvarefter omloppet åter börjar med 1, 3, 5 o. s. v. På sidorna omkring hvarje afverkadt skifte finnes sålunda alltid qvarstående skog, som befröar det afverkade skiftet (den kalhuggna gatan); och på detta serdeles enkla sätt betryggas återväxten lätt och säkert. — För mindre skogar, der årshyggena äro små, passar denna teg- eller gathuggning ganska väl. Å stora skogar skulle de afverkade gatorna blifva för breda, och befröningen derigenom äfventyras; de kunde å dem ock blifva för långa, till hinder för afforslingen af det fälda virket.

9.

Huru fås skogsfrön till utsäde?

Barrträdens kottar samlas vid skogsfällningarna från November till Mars månad af de träd, som då hafva kottar. Detta inträffar likväl icke hvarje år, hvarföre när tillfälle erbjudes, insamlingen icke bör försummas. Sådana frösamlingar och försäljning af frön till någon myckenhet äro numera jemväl uppmuntrade genom serskilde af Regeringen utsatte belöningspris, och kunna för öfrigt utan serdeles besvär åstadkommas.

Grankottar äro lättast att samla och gifva mesta frön, ty af en tunna goda kottar fås 6 skålp. rent frö. Vid insamlingen af kottar bör tillses, det icke sådane erhållas, som redan haft sina fjäll en gång öppnade och utsläppt fröen, fastän fjällen sedan, af väta, åter tillslutit sig. Desse sednare igenkännas lätt derpå, att fjällen, efter fröfällningen, aldrig tillslutas så tätt, som på de frörika kottarna. Äfven bör iakttagas, att inga svarta eller möra kottar, som lätt kunna afbrytas, medtagas, ty fröen i dem äro skämda. Sedan de goda frörika kottarne i skogen blifvit samlade i högar, hemföras de och läggas under tak till våren, då de utbredas tunt på rengjorda backsluttningar, eller berghällar, eller ock på enkom dertill gjorda lafvar med täta bottnar, helst på södra sidan om en vägg eller ett plank, der solen fritt kan beskina dem; och då fjällen fullkomligt öppnat sig, ursållas fröen i en säck med så stor öppning, att sållet deri kan insättas,

på det de ännu bevingade fröen ej måtte bortblåsa. Fröen utklägas äfven lätt från barrträdskottar på följande sätt: Kottarne inläggas i en lafve med spjälbotten, under hvilken är en låda med tät botten. Den med kottar fyllda lafven upphänges vid taket i boningsstugan, der under vintern alltid eldas, och hvarest vid taket är mesta värmen, tillräcklig att snart öppna kottarnas fjäll, men dock icke så hög att fröen deraf skadas. När lafven någon tid hängt med kottarna i taket, nedtages den och efterses om kottarne öppnat sig. I sådant fall omskakas de, då fröet faller ut och samlas i den undre täta lådan, hvarefter de frötomma kottarne uttagas och användas till bränsle. Nya kottar inläggas till utklängning och behandlas på samma sätt, tilldess alla, som för erhållande af frö insamlats, blifvit utklängda. Frölådan tömmes efter hand, och de erhållna fröen förvaras på ett svalt, torrt och fuktfritt ställe. — Klängningen kan äfven verkställas genom att fylla en säck till hälften med kottar och upphänga den i stugan. Sedan kottarne öppnat sina fjäll, skakas säcken dugtigt, då fröen utfalla.

Tallkottar samlas från November till April månad och utklängas på lika sätt, som om Grankottar nu är nämndt. Tallkotten hinner ej såsom grankotten under första sommaren till full utveckling. Han uppnår då ej mera än en liten hasselnöts storlek, och innehåller då icke heller några mogna frön. Dessa utbilda sig först påföljande sommar under kottens vidare tillväxt, och mogna under hösten, samt böra då eller under vinterhygget samlas. Om en sådan insamling ej verkställes, qvarsitta tallkottarne ännu längre på qvistarna, och öppna under kommande våren sina fjäll, då fröet faller ut och kringsprides af vinden. De frötomma kottarne qvarsitta ännu, men antaga en grå och trädlik färg. — Vid insamling af tallkottar är sålunda af vigt att tillse att man får dugliga, hvarken omogna eller öfvermogna. De små omogna kottarne hafva *ett* årsskott framför sig på qvisten; de mogna hafva *tvänne*, och de kottar, som redan fällt sina frön, hafva trenne årsskott framför sig på qvistarna. På de mogna kottarna, som ännu ej släppt fröen, äro fjällen så tätt slutne, att ingen mörk rand synes utefter fjällens kanter. Tallkottar, som släppt fröen, hafva fjällen utspärrade, då de äro torra; vid fuktig väderlek, tillsluta de åter fjällen, men aldrig så tätt. De kännas då äfven igen på deras färg och på den mörka rand, som synes utefter fjällens kanter. — Tallkottarne fordra vid utklängningen längre tid och ännu mera värme, än hvad grankottarne behöfva, ty de förras fjäll äro tjockare och hårdare. Af hvarje tunna tallkottar erhållas 3 skålp. afvingadt frö.

Lärkträdsfrö samlas under vintern antingen från fällda träd eller genom kottarnes afskäring från växande träd, och behandlas sedan på lika sätt, som om granfröets utklängning är nämndt. Lärkträdet har det företrädet framför granen och tallen, att redan i yngre åren gifva goda frön. De lärkträdsfrön, som från Tyskland till oss inkomma, äro oftast utklängde i för stark värme, och gå derföre ej så väl till, som de hvilka här i landet blifvit utklängde i solen.

Vingarne böra borttagas på gran- och tallfröen innan de utsås, och detta låter mycket lätt verkställa sig på det sätt, att man utbreder fröen

helt tunt på ett loggolf och bestänker dem medelst en qvast eller viska, så att de blifva däfne, hvarefter fröen, sedan de blifvit väl omblandade, hopskottas i hög och få så ligga 8 à 10 minuter och derefter gnuggas mellan händerna, då vingarna affalla, och sedan genom kastning afskiljas från de afvingade fröen. — Genom vingarnes borttagning blir fröet lättare att så för hand, och kan äfven lättare myllas, så att det är skyddadt för jordmöss, som annars lätt uppäta det.

Från Lärkträdsfrön behöfva icke vingarne skiljas, emedan de äro så små, att de ej lätteligen bortföra fröen under såningen.

Barrträdsfrön kunna bevaras groddbara 4 à 5 år, om de, väl torra, hållas i kalla, torra ej fuktiga rum, samt någon gång om året omröras och vädras; likväl äro färska frön bättre och mera groddbara.

Björkfrön samlas i början af September, då fröhängena börja blifva bruna och fröen tillika med fjällen falla lätt isär, när de klämmas emellan fingrarna eller repas lätt med naglarna likasom mognadsmärket är på timothejax. När fröet blifvit väl moget, afskäras med en vass lie, fästad vid en stång, de frörika qvistarne, hvilka bindas i knippor och sättas under tak att torka. Efter 6 à 8 dagars torkning utbasas fröet med käppar eller slagor på loge, samt risslas rent från qvist och blad, men vingarne få alltid medfölja det. En lindrig torkning behöfves ännu, innan fröet hopläggs att bevaras till utsäde.

Ekollon och *Bokollon* samlas i början af Oktober, hvarvid så tillgår, att qvistarne skakas och ollonen upplockas, hemföras och utbredas på vindar

eller logar till 4 à 6 tums tjocklek; sedermera omskyfflas ollonen en gång om dagen, tilldess de väl afdunstat all fuktighet, hvarefter de äro färdiga att utsås redan samma höst, som de samlats, men kunna ock i jordhögar förvaras till följande vår, då utsädet bör företagas så snart som möjligt, ty vid första vårvärme gro ollonen i högen, och blifva då mindre tjenliga till utsäde.

Alfrö samlas i November månad, sedan kottarne förlorat sin gröna och antagit den bruna färgen, på det sätt, att de sköra qvistarne, hvarå knopparne sitta, afbrytas och samlas i säckar, samt hemföras och torkas på loge, som hålles öppen för luften, till dess fjällen börja öppna sig, då fröen utbasas och risslas rena från qvist, kott och fjäll.

10.

Huru verkställas frösådderna?

Vilkoret för att en sådd skall lyckas, är att den sker på passande årstid, då marken har nog must för att befordra groningen; att fröen äro goda, samt att de komma i jorden och blifva lagom tjockt betäckte af densamma; och som olika slags frön böra sås på olika årstider och fordra olika tjock jordbetäckning, så skola hvardera frösortens olika behof i detta hänseende här uppgifvas.

Granfrön böra utsås tidigt om våren, när kälen släppt öfra jordlagret, ty de fordra mycken och långvarig must för att gro och rota sig. Jordbetäckningen bör vara $^1/_4$ tum.

Tallfrön kunna sås sednare på våren, när kälen alldeles släppt jorden, och fordra äfven $^1/_4$ tums jordbetäckning,

Björkfrön kunna sås både höst och vår, i Oktober och i Maj, samt böra blott blandas med jorden.

Ek- och *Bokollon* sås bäst om hösten, men kunna äfven sås så tidigt på våren, som man kan bruka jorden. Ekollonen tåla 2 à 3 tums jordbetäckning, men Bokollonen blott 1 à 1 $^1/_2$ tum.

Alfrön sås å olika tider som björkfrön, och fordra blott $^1/_8$ tums jordbetäckning.

Då fröträd lemnas af gran och tall, kan väl skog, utan någon ytterligare åtgärd, uppväxa; men de plantor, som derefter uppkomma, gifva merendels en gles och ojemnt uppväxt skog, hvarföre det är bäst vid infallande fröår fläckvis upprifva jorden med vanliga starka trädgårdskrattor eller ännu bättre med enkom dertill gjorda så kallade klohackor, på det att fröen må kunna nå myllan och säkrare gro, än om de lösligen falla i mossan eller gräset, som betäcker marken, och hvarvid endast få frön komma att gro.

Man får tillräckligt tät skog, om man endast hackar en ruta på hvar femte fots afstånd från hvarandra. När rutorna göras 1 fot på hvarje sida, kan ett tunnland upphackas af en person på dagen; men om de göras $^3/_4$ aln på hvarje sida, kan dertill beräknas två dagsverken. Rutornas storlek bör rättas efter den mer eller mindre frodiga gräsväxten på marken, och der endast mossa finnes, kunna rutorna blott behöfva 8 à 9 tums sida.

Finnes icke fröträd i tillräcklig myckenhet,

måste rutor upphackas större eller mindre efter markens mer eller mindre benägenhet att gräsbinda sig, och bör afståndet emellan rutorna blifva 5 fot både i längden och på bredden af raderna. På detta sätt får man öfver 1500 rutor på hvarje tunnland. Till markens upphackning erfordras fullväxte personer, men sådden kan göras af barn, och verkställes så att 30 à 35 granfrön eller 20 à 25 tallfrön strös i hvarje ruta och nedmyllas med fingrarna, hvarefter jorden tilltrampas.

Genom detta såningssätt vinnes stor fröbesparing, emedan det fordras blott 1 $^1/_4$ skålp. granfrö eller 1 skålp. tallfrö till hvarje tunnland, i stället för att 20 skålp. granfrö eller 16 skålp. tallfrö erfordrats, om lika stor areal skolat sås jemnt öfver allt; och man får tät skog nog, om endast 3 à 4 plantor uppkomma i hvarje af de 1500 upphackade rutorna på tunnlandet. När skogen blir sluten behöfves blott ett träd för hvarje ruta, och derefter borthuggas tid efter annan de svagaste stammarna, till dess endast 3 à 400 de bästa qvarstå, utgörande en kubikmassa af 80 till 90 famnar, hvardera beräknad till 100 kubikfot, hvilka träd, såsom uppväxta i tätt och slutet stånd, böra hafva blifvit raka och qvistrena och derföre äro af högt värde.

Man jemföre denna afkastning med hvad skogar behandlade efter blädnings-methoden nu gifva, och ingen skall ångra sig att hafva användt någon liten kostnad för att med tiden få så rik afkastning, helst blädade skogar nu för tiden i medeltal afkasta 18 à 20, och oftast endast 8 à 10 famnar per tunnland.

Björk- och *Alfrö* sås på lika sätt som tall- och granfrö, med den skillnad, att fröqvantiteten

bestämmes sålunda, att man ur hvarje qvarter björkfrö tager 30 à 35 nypor, och af samma mått alfrö 60 à 70 nypor, och utsås en sådan nypa i hvarje ruta, hvarefter fröen endast tilltrampas med foten.

De som hafva tillgång på tjenlig jord för *Eksådder* och vilja uppdraga detta nyttiga och härdiga trädslag, böra, der marken är buskbeväxt eller stenig, så att inga ordentliga gropar kunna gräfvas, utsätta ollonen med sättningsborr, som, bestående af en stark käpp med handtag och försedd med refflad dobbsko, lätt nedtränger i marken vid kringvridande. Med detta sättningsborr göras hål i jorden till 5 à 6 tums djup, hvarefter från hålets kanter skrapas mull, som uppfyller det borrade hålet, så att det endast blir 3 tum djupt; häri nedlägges ollonet samt öfvertäckes på det sätt, att man med sättningsborret stöter några hål kring det nedlaggda ollonet och böjer borret emot hålet till dess detsamma tilltäppes. I backig mark sättas ollonen med 2 à 3 alnars afstånd från hvarandra. Der marken är gräsbeväxt, gräfvas gropar på 6 alnars afstånd från hvarandra i räta rader, 12 tum djupa och en aln i fyrkant. Sedan jorden uppluckrats, utsättas 5 ekollon i hvarje grop 2 à 3 tum djupt, så att ollonen komma att ligga på sidan, ej med spetsen upp eller nedåt vänd. De besådda rutorna hållas sedan fria från ogräs. Genom detta sednare såningssätt vinnes den fördelen, att det emellan raderna växande gräset kan borttagas, om det är så ymnigt, att någon vinning är dermed förenad.

Bokollon kunna såas på lika sätt som ekollon, med den skillnad att bokollonen ej sättas djupare än 1 eller högst 1 ½ tum, emedan plantorna skjuta

fröen upp öfver jorden och kunna således icke genomtränga så djup betäckning som ekplantorna, hvilka sednare lemna vid groningen fröen qvar i jorden.

Som bokplantorna äro ömtåliga för frost, böra sådderne af bokollon icke göras på öppna fält, utan i skydd af buskar. Bokar, uppdragna i plantskola, kunna utplanteras och trifvas ända till 60:de gradens polhöjd, om de icke utflyttas i skogen förr än de äro 4 à 5 fot höga.

Lärkträdsfrön kunna ännu icke fås hos oss till någon myckenhet att utså i skogarna, utan böra derföre uppdragas på plantsängar i väl arbetad och fet jord, för att frodigt uppväxa. Sent på hösten eller tidigt på våren utsås derföre dessa frön så tätt, att 400 st. komma på hvarje qvadratfot och betäckas med jord till ¼ tums tjocklek. På plantsängarna få plantorna qvarstå i 3 à 4 år, och utsättas derefter i skogen. När rötterna blifvit utbildade, är fet skogsjord mindre tjenlig för lärkträdet, som då växer bättre i mager stenbunden jordmån.

11.

Om de öfriga ädlare löfträden.

Af de löfträd, som växa i Sveriges södra och medlersta provinser, och der på passande jord uppnå betydlig storlek, äro vidare att nämna *Ask*, *Alm*, *Lönn*, *Lind* och *Oxel*, hvilka så väl för sin prydnad, som för det till allehanda slags slöjd tjenliga virke de lemna, förtjena att uppdragas och till nå-

gon myckenhet planteras, och skall förfaringssättet vid dessa träds uppdragande i korthet beskrifvas.

Askfrön mogna i Oktober. Men som de ligga 18 månader i jorden, om de sås på hösten, böra de först nedgräfvas i en jordgrop på ett torrt ställe, för att der ligga till eftermognad öfver vintern, den derpå följande sommar och äfven nästföljande vinter, hvarigenom besväret med plantsängarnes rensning en hel sommar, hvarunder inga plantor ännu uppkommit, besparas.

Tidigt den derpå följande våren upptages fröet och utsås på sängar, så tätt att 200 frön falla på qvadratfoten samt täckas med 1 tum tjock jord. På plantsängarna kunna plantorna stå 3 à 4 år och böra sedan omflyttas i trädskola på ½ alns mellanstånd från hvarandra för att der qvarstå några år, innan de utplanteras. Asken tarfvar lös och fet, dock ej djup mylla; dess virke är mycket segt och begagnas företrädesvis till sådana vagnmakeriarbeten, som äro utsatte för brytning och slitning.

Lönnfröet sås helst om hösten i Oktober eller äfven om våren i April månad, hvarvid 200 frön utbredas på hvarje qvadrafot af de tillredda plantsängarna, som böra ega lös, torr jord. Fröens jordbetäckning behöfver ej vara mer än ¼ tum tjock; 2 à 3 år gamla flyttas plantorna till trädskola, der de sättas i rader med ½ alns mellanrum. Lönnträdet är tätt och starkt, samt derigenom användbart till åtskilliga slöjdarbeten.

Almfrön sås i Juli eller Augusti och fordra ½ tums jordbetäckning; 300 frön utsås på hvarje qvadratfot af de tillredda sängarna; plantorna uppkomma ej under det året fröen blifvit sådda, utan

tidigt följande vår. Om plantorna här qvarstå 4 somrar, kunna de sedan utsättas i skogsmark, utan någon föregående omplantering. Almen fordrar lätt jordmån och torrt läge. Trädet är starkt och användes till många slags slöjdarbeten.

Lindfrön böra sås om våren, emedan de mogna sent på hösten, då jorden ej mera är lättbrukad; och detta fröslag behöfver äfven eftermogna, ty få plantor uppkomma första året, utan allmännast andra våren efter utsåningen. Lindfröet kan derföre behandlas på lika sätt som Askfröet, nemligen att förvaras i jorden öfver en sommar. 400 frön är det minsta antal, som bör utsås på hvarje qvadratfot af plantsängarna, och ¾ tums jordbetäckning är tillräcklig för fröen.

Linden är ett prydligt träd och torde blott för denna egenskap böra uppdragas, då dess virke såsom löst är af föga nytta i hushållningen.

Oxelbär samlas om hösten, sönderkrossas och blandas med torr sand samt utsås med fruktmassan helst i mergelhaltig lerjord, eller sandmylla. Plantorna utflyttas vid 2—3 års ålder, om platsen, der de skola växa, har sämre jordmån. I bättre sådan, såsom i alléer och parker, der jorden är fetare och omsorgsfullare behandlad, utflyttas oxelplantorna först vid 5—7 års ålder, hvarefter de i början fort tillväxa intill 20:de året. Sedan sker tillväxten långsammare.— Oxeln är ett prydligt träd och lemnar ett ypperligt slöjdvirke.

Alla andra trädfröslag utsås äfven bäst på djupt gräfda plantsängar, så tätt att 40 à 50 frön komma på hvarje qvadratfot, och mullbetäckningen blir tjockare eller tunnare efter fröens storlek. Man anläg-

ger sådana sängar 2 alnar breda med 1 aln till gång, hvarutur jorden risslas på de sådda fröen. På sådana sängar få plantorna stå 3 à 4 år, hvarefter de utsättas till planterhagar eller i skogsmarken.

— —

12.

Om löfträds fortplantning genom snittlingar.

I det föregående har blifvit nämndt, att popelarterne kunna planteras genom snittlingar, och skall detta uppdragningssätt derföre här i korthet beskrifvas. Popplar, pilar och alar m. fl. löfträd sätta rötter af qvistar, som, tagne från äldre träd, utsättas i passande jord. Qvistar, helst 2 års, tagas för den skull om våren af dessa trädsorter, innan bladknoppen utvecklat sig samt afskäras sluttande, med en hvass knif, i storändan, så att barken ej lossnar; sidoqvistarne afputsas och 2 à 3 knoppar lemnas i toppen; qvistarnes längd tages till 2 fot. För utsättningen beredas sängar af 2 alnars bredd, hvarå snittlingarne nedstickas i hål, som med spade upptagas till en fots djup eller något deröfver, och böra hafva 1 à 2 fots mellanrum allt efter snittlingarnes storlek. Jorden tillpackas väl kring snittlingarna och vattning verkställes flitigt, eller så ofta jorden börjar torka kring qvistarna. Efter 3 à 4 år hafva snittlingarne så starka rötter och uppnått den höjd, att de kunna utplanteras. — De kunna ock genast sättas, der de få qvarstå och uppväxa, såsom brukligt är med större snittlingar eller s. k. "stöplar", som t. ex. af Pilar utsättas längs efter landsvägarna.

13.

Om ungskogarnas fredning.

Den skada, för hvilken skogarne i deras späda ålder blifva mest utsatte, är betning. Getter och får förtära med största begärlighet de unga plantorna, men hästar och boskapskreatur försmå icke heller barrträdsplantorna, när gräsbetet tryter eller är otillräckligt, och löfträd skonas icke ens när gräs finnes att tillgå.

Genom hägnader kunna plantorna visserligen fredas för de omnämnde djurens tramp och bett, men stängseln är dyr och skogsödande, hvarföre den endast är verkställbar på de orter, der skogsbristen ej redan är alltför stor. Då ungskogar hunnit så långt i växten att gallringar kunna företagas, gifva dessa skogar rik tillgång till stängselvirke kring ännu yngre skogsanläggningar. Der man vill beta skogen, eller der den ligger odelad, så att flere hemmansegare eller menigheter på densamma hafva betesrätt, bör man söka reglera betningen så, att kreaturen i början af våren icke släppas på skogen, utan i de afstängda beteshagarna, der man icke gör så noga räkning på ungskogens uppväxt, och sedan gräset blifvit något mera försigkommet och trädplantorna alltså icke mera äro så begärliga, insläppas boskapskreaturen på skogarna. Men getter och får borde alla tider på året afhållas från unga skogsanläggningar. Flerestädes får man se barrskogar uppväxa genom besåning af fröträd i temligen slutet stånd, der kreatur till betydligt antal betat, utan att de gjort serdeles skada på plantorna. Men bo-

skapen utsläppes aldrig på dessa skogar förr än i Juni månad.

Har man tillgång på stängselvirke för de första skogsanläggningarna, så fredas de säkrast, så länge stängseln hålles vid makt; och utaf en tätt uppdragen skog får man sedermera vid gallringarna rik tillgång på stängselvirke, i hvilket fall man då bör hägna kring flera års huggningsplatser på en gång.

14.

Hvad förstås med hjelpgallring?

När ungskogarne blifvit så stora och täta, att starmarnes undre qvistar förtorka, och träden börja tvinga hvarandra i växten, så skola de svagare, undertryckta träden borttagas för att lemna utrymme och ljus åt de qvarstående, hvilka sålunda desto starkare tillväxa. Detta förfaringssätt benämnes *hjelpgallring*. Såsom allmän regel vid denna gallring gäller, att inga andra än de kufvade stammarne böra borttagas. Sådane stammar utmärka sig genom deras tvinande qvistar och korta toppskott. Stå flera träd för tätt tillsammans, utan att dock någotdera af dem egentligen kan sägas undertrycka det andra, borttagas de, som synas vara minst försigkomna; likväl få ej så många stammar borttagas, att solen derefter kan uttorka de qvarståendes rötter, hvilket i synnerhet gäller der jordmånen är mager och torr.

I barrskogar bör denna gallring företagas från

medlet af November månad och kan vid barvintrar fortsättas hela vintern, men eljest endast till dess snö betäcker marken till $\frac{1}{4}$ alns djup. I löfskogar åter verkställes den under sommaren för att tillgodogöra löfvet.

Äro skogarne tätt uppvuxne, måste hjelpgallringarne förr börja, än om de äro glest uppvuxne, emedan i förra fallet stammarne blifva höga och gängliga, hvarigenom de af sin tyngd nedböjas och utsättas för att blifva afbrutna, då större snömassa fäster sig på qvistarna; men i bådadera fallen må gallringarne å hvarje trakt af skogen förnyas i en viss ordning, och skogen derföre indelas i lika delar, hvaraf en del hvarje år gallras. Är skogen trögväxt, kan det vara tillräckligt att hvart 20:de år på samma trakt förnya denna gallring. På mera växtlig mark bör hjelpgallring företagas hvart 10:de —15:de år. I ojemnt slutna skogar måste de tätaste snåren först rensas, och den regelmässiga gallringen derefter vidtaga. Björken fordrar starka gallringar, tallen mindre och granen ändå mindre.

15.

Bör yxan eller sågen begagnas till fällning och afskärning af trädens stammar?

Af de försök, som blifvit å Kgl. Djurgården vid Stockholm verkställde och kungjorde öfver resultaten af båda dessa instrumenters begagnande, har sågen visat sig ega företräde både i anseende till en ha-

stigare aftrumning, skogsbesparing och lättadt arbete. Deremot har yxan den fördelen att lättare kunna medföras till skogen, och är mindre dyr i inköp. Den har dessutom genom långvarigt bruk blifvit så införlifvad med arbetarnes vanor, att den svårligen torde kunna afläggas.

Då fråga likväl är om skogsbesparing, bör man begagna det instrument, som i hög grad befrämjar detta ändamål, eller sågen, i synnerhet då tjockare stammar skola afskäras till kastved, i hvilket fall ungefärligen $1/6$:del af virket förvandlas till spånor efter yxan, hvilka blifva qvarliggande i skogen och således sällan komma till någon nytta. Deremot förloras i spånor af den skog, som sågas till kastved, icke mer än $1/14$:del.

Trädens fällning med såg är ostridigt besvärlig; men detta besvär lindras mycket, om man begagnar yxan till ett inhugg till $1/3$:del af stammens tjocklek på den sidan, hvaråt trädet skall falla, och sågar från motsatta sidan, hvarigenom den fördel äfven vinnes, att man ej behöfver tvärskära storändan på sågstockar och timmer, hvilket annars är nödvändigt, om yxan begagnats. Hålles sågen, som sig vederbör skarp, äro tänderna rätt uppfilade, så att de skära åt båda sidor och äro de behörigen skränkta, så att bredden af skäret, som bildas af de åt ömse sidor lutande sågtänderna, utgör $1/4$ tum, så går sågningen lätt och fort; och om arbetarne blott en gång fått begagna en hvass och väl ställd såg, skola de snart inse dess företräde framför yxan. — En god, till träds fällning och aftrumning lämplig såg, med 2:ne filar till dess skärpning, kostar omkring 13 Rdr riksmynt. Inköpet deraf orsakar

sålunda ej någon stor utgift, och den kostnad, som härtill erfordras, ersättes snart genom den vinst, som göres medelst begagnandet af sågen. — Huru densamma rätteligen skall uppskäras och skränkas, derom bör hvar och en, som leder arbetet vid skogsfällningar, kunna undervisa arbetarna.

16.

Upplysningar rörande den bifogade Skogskartan.

Den å kartan aftecknade skogen innehåller efter yttre gränsorne 199 tunnland 24 kappl., hvarifrån afdragas 2 st. bergåsar och ett kärr, hvarå någon återväxt af skog ej är att påräkna, och återstå således 165 tunnl:d 20 kappl:d ren skogsmark. Som omloppstiden är beräknad till 100 år, och 15 tunnl. 20 kappl. blifvit afsatte för att anlitas vid förefallande behof af en större virkesmassa till stängselmaterialier eller reparationer, så kan 1 $1/2$ tunnl. årligen afverkas.

Då likväl, enligt hvad ofvanföre blifvit föreskrifvet, huggningen genom blädning får fortsättas, såsom hittintills skett, så blifva de å kartan utsatta årshyggena afverkade mera för att få en tätare och jemnare skog att uppväxa, än för att från dem få den virkesmassa, som årligen får tagas från skogen, enär hvarje tunnland i en blädad skog ej kan lemna lika afkastning; men som ovilkorlig regel måste iakttagas, att de afverkade hyggeplatserna blifva besådda, och hvilket verkställes på sätt som förut blifvit beskrifvet.

De å kartan tvärt gående linierna beteckna de gator, som af skogsegaren bör uppgås och afverkas, för att af det virke, som i dem erhålles, få utrönt huru mycket skogen årligen kan gifva. Om derföre den för året bestämda virkesmassan ej erhålles å årshygget, tages fyllnaden å den öfriga skogen, hvarvid i första rummet förtorkade, eller ungskog öfverskärmande träd böra utses till fällning.

Sedan de på kartan utsatte numererade årshyggena efter 10 års förlopp blifvit afverkade och ånyo besådda, fortsättes huggningen å den bredvidliggande skogen, men alltid åt vester och söder.

Efter 100 år har man genomskördat skogen, första gången, och får huggningen då företagas på samma ställe, hvarå början gjordes; men emot närvarande afkastning är att emotse, det den blifver mångdubblad.

På detta sätt torde öfvergången från blädning till trakthuggning lättast ske, hvilket eljest alltid medförer svårigheter.

UPSALA,
C. A. LEFFLER, 1860.

Skogs-Karta.

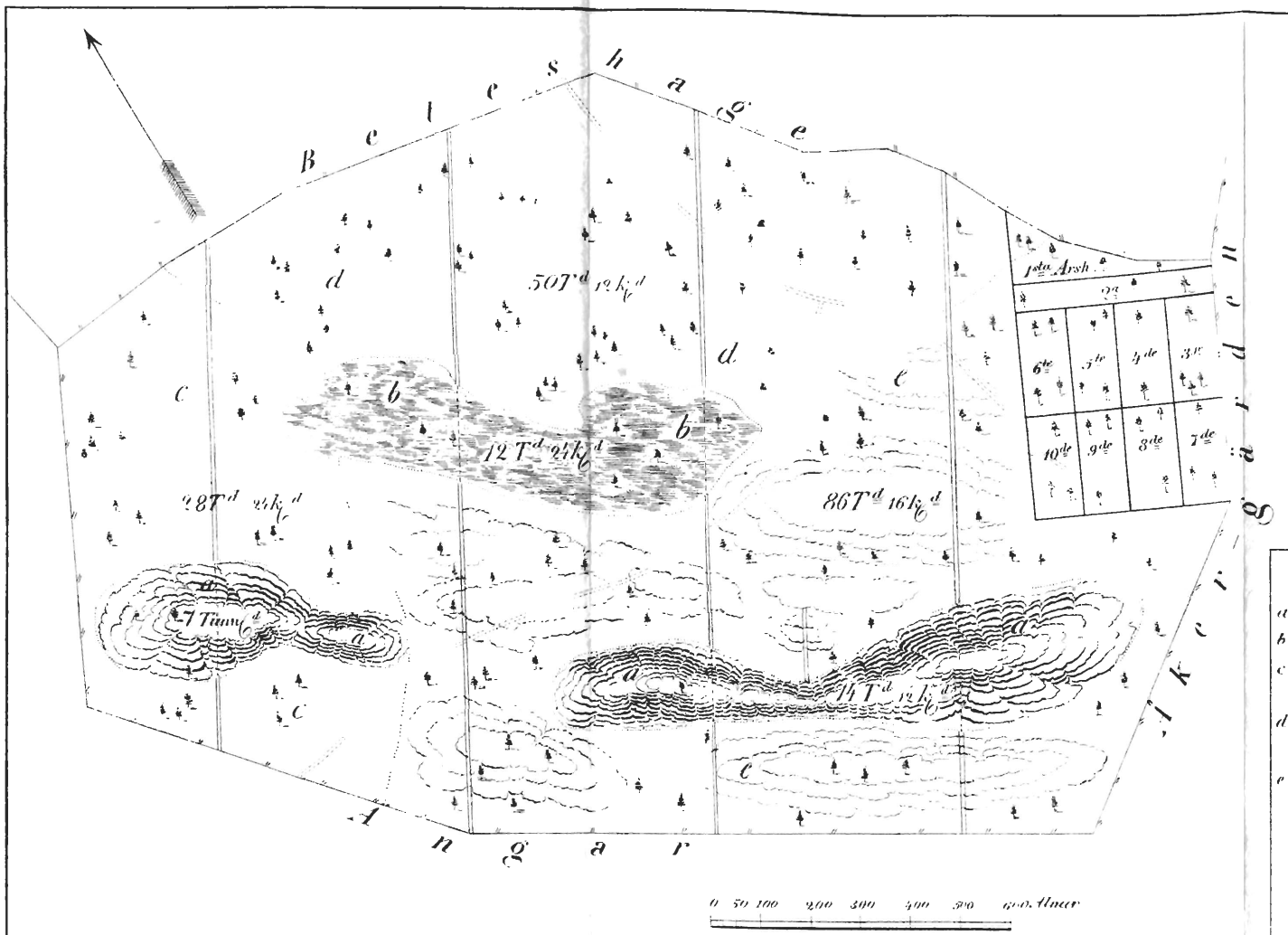

Förklaring

		Td	Kd	Td	Kd
a	2ne berg, innehållande	„ 21	12		
b	skogbevuxet kärr	„ 12	24		
c	jemn och god skogsmark, bevuxet med 50 à 40 årig granskog	„		25	24
d	de skogsmark, bevuxet med tall och gran skog af blandade åldrar	„		50	12
e	bergig skogsmark, bevuxet med tall och gran skog af blandade åldersklasser	„		86	16
	Summa	34	4	165	50
		199		214 Kd	

Handbok i Husdjursskötseln, af G. W. SJÖSTEDT. Lärare i Veterinär- och Husdjursskötsel vid Ultuna Landtbruks-Institut. Första delen: Hästens Ytterlära. Med 55 trädsnitt, 2 Rdr Rmt.

Närv. del af detta arbete framställer "Hästens Ytterlära" samt hvad som är att iakttaga för att kunna behörigen bedöma en häst till dess ålder och egenskaper m. m. Andra delen kommer att omfatta "de öfriga husdjurens ytterlära, samt hvad som är behöfligt för att kunna rätt och säkert bedöma husdjuren, med hänseende till deras så väl fel, som fullkomligheter och goda egenskaper", hvarefter förf. vidare ernar framställa "läran om husdjurens förädling, uppfödning, skötsel, vård och användning för olika ändamål." — Andra delen af denna Handbok lägges oförtöfvadt under pressen, och utkommer under loppet af nästa sommar.

Rådgifvare för Landtmannen vid behandlingen af husdjurens sjukdomar, efter Dr W. Th. Jos. Spinola, af G. W. SJÖSTEDT. Andra upplagan. Pris: 1 Rdr Rmt.

"Detta arbete redogör på ett enkelt och klart sätt för huru landtmannen bör förhålla sig, då hans husdjur hemsökas af sjukdomar och olycksfall, samt hvad han sjelf dervid kan utgöra i lättare fall utan läkarebiträde, och i svårare fall intilldess djurläkare hunnit att tillkallas." — Första upplagan utsåldes inom några månader. Andra uppl. har ytterligare blifvit öfversedd och tillökad, samt derigenom gjord till en ännu mera pålitlig och säker rådgifvare för landtmannen, då han genom sjukdomar bland husdjuren hotas med förlust af sin ofta dyrbaraste egendom.

J. S. Rareys sätt att tämja hästar, öfvers. af G. W. SJÖSTEDT. Pris: 40 öre rmt.

Denna skrift redogör enkelt och klart för den berömde hästtämjaren Rareys method att på kort tid dressera äfven de vildaste hästar. "Methoden är enkel och grundar sig på hästens natur och lynne. Följdes densamma vid all tämjning af hästar, så skulle aldrig några elaka och bångstyriga sådana finnas, och önskligt vore derföre att allmogen, som ofta på ett så förvändt sätt gär till väga vid hästtämjning, måtte ur denna skrift lära, huru genom en mild, men dock alfvarlig behandling hästen kan göras till ett af våra villigaste och lydigaste husdjur."